

STORTINGET

Representantforslag 105 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar

Dokument 8:105 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om strakstiltak mot forskjellskrisa

Til Stortinget

Bakgrunn

Økte priser gjør at de fleste nordmenn taper kjøpekraft. Verst går det ut over dem som har minst, både fordi prisstigningen er høyere på forbruket til lavinntektsgrupper og fordi fattige har mindre formue å tære på.

En betydelig andel av dem som nå havner i økonomiske problemer, får inntekten sin fra offentlige ytelser. Myndighetene har et særlig ansvar for at denne gruppen blir skjermet for prisveksten.

Prisveksten i 2022 var på 5,8 prosent, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Trygdeoppgjøret i 2022 medførte en inntektsøkning på bare 4,84 prosent for trygdede og 4,12 prosent for pensjonister. Regjeringens anslag for årets trygdeoppgjør er 4,41 prosent inntektsvekst for trygdede og 4,33 for pensjonister, men SSBs anslag på prisveksten er 4,9 prosent. Dagligvarebransjen har i media uttalt at matvareprisene kommer til å øke med 10 prosent 1. februar.

Dette betyr betydelig tapt kjøpekraft for mange. Prisstigningen på forbruket til dem med lave inntekter er høyere enn den generelle prisveksten, slik at inntektsfallet i virkeligheten er enda større enn det disse tallene viser.

Trygdeoppgjøret blir vanligvis fastsatt i slutten av mai, og økningen i ytelsene vil dermed ikke komme i mottakernes hender før til sommeren. Det er for lenge til med tanke på at mange sliter økonomisk nå i dag, og med tanke på at strømforbruket er høyest om vinteren slik at de høye strømprisene får størst betydning før økningen i utbetalingene blir gjennomført.

Forslagsstillerne mener at regjeringen må vurdere å fremskynde trygdeoppgjøret, slik at folk får økt sin inntekt raskt. Eventuelt kan det utbetales et forskuddsbeløp til ytelsesmottakere i påvente av at trygdeoppgjøret er klart.

Løpende alderspensjoner blir regulert med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst, mens blant annet uføretrygd blir regulert i tråd med lønnsveksten. Selv om pensjonsreguleringen normalt sett er lavere enn den ordinære reguleringen av grunnbeløpet i folketrygden, kan den i år ende opp med å bli høyere. Forslagsstillerne mener at det bør vurderes om alle mottakere av offentlige ytelser skal få regulert sine ytelser etter prinsippene som gir den høyeste utbetalingen i år.

Organisasjonene som deltar i trygdeoppgjøret, representerer mange av dem som nå sliter økonomisk. Forslagsstillerne mener at utsatte grupper bør få mer i årets oppgjør enn det de tekniske reglene legger opp til, og at innretningen på et raust trygdeoppgjør skal bestemmes i samarbeid med organisasjonene.

I statsbudsjettet for 2023 ble det lagt til grunn en prisvekst på 2,8 prosent. Anslaget er åpenbart utdatert og feil, og undervurderingen av prisveksten vil få store konsekvenser for offentlige tjenester og ytelser. For eksempel er de veiledende satsene for sosialhjelp satt alt for lavt, slik at sosialhjelpsmottakere reelt sett vil få mindre å rutte med til neste år.

Stortinget foretar normalt en helhetlig revidering av statsbudsjettet med virkning fra 1. juli. Forslagsstillerne mener at den ekstraordinære høye prisveksten gjør det nødvendig at Stortinget vedtar flere bevilgningsendringer før revidert nasjonalbudsjett. Aktuelle grep er å innvilge engangsutbetalinger til sårbare grupper, øke minstesatsene i velferdsytelsene, heve sosialhjelpssatsene, redusere avgifter, gebyrer og egenandeler og styrke tjenester som helse- og sosialtjenester.

I budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti ble det besluttet at det skal foretas en engangsutbetaling til mottakere av uføretrygd på minstesats. Stortinget vedtok også at sosialhjelpsmottakere skulle få 1 000 kroner ekstra i sosialhjelp i desember. Slike engangsutbetalinger er en treffsikker og ubyråkratisk måte å hjelpe sårbare grupper gjennom forskjellskrisa på, og det bør vurderes om slike engangsutbetalinger kan gjentas og gis til flere grupper.

Stortinget har også vedtatt at minste pensjonsnivå for enslige skal økes. Det vil likevel ta flere måneder før pensjonistene får pengene inn på konto. Forslagsstillerne mener at dette er problematisk, og i tillegg at det er et generelt problem at staten og Nav ikke har mulighet til å utbetale ekstraordinær støtte til grupper på kort tid. I kriser som under koronapandemien og nå når prisene øker raskt, er det viktig at myndighetene har verktøy til å raskt hjelpe dem som trenger det. Forslagsstillerne

mener derfor at Nav bør settes i stand til å få ut ekstraordinære utbetalinger raskere enn i dag.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen vurdere om trygdeoppjøret kan fremskyndes, om økningen kan forskuddsbetales, og om ytelsene i 2023 kan justeres høyere enn ordinært for å sikre styrket kjøpekraft til pensjonister og trygdede. Stortinget ber regjeringen gå i dialog med organisasjonene som deltar i trygdeoppjøret, om eventuelle endringer.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem nye tiltak mot forskjellskrisa innen mars, og blant tiltakene som skal vurderes, er engangsutbetalinger til sårbare grupper, øke minstesatsene i velferdsytelsene, heve sosialhjelpssatsene, redusere avgifter, gebyrer og egenandeler og styrke tjenester som helse- og sosialtjenester.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Nav kan settes i stand til å foreta ekstraordinære utbetalinger og endre nivået på eksisterende ytelser raskere enn i dag.

19. januar 2023

Mímir Kristjánsson

Marie Sneve Martinussen

Seher Aydar

